

Comparative analyses of the Romanian insurance market against the other new EU member states

ILDIKÓ KOVÁCS

The paper presents the level of development of the Romanian insurance market compared to the other new European Union member states. Using statistical methods and data, we are looking for answers to the following questions: is the Romanian market under or overinsured, can we find differences between the product structures of the European insurance markets, what characterises the profitability, investments and capital allocation of the countries' insurance companies, and is there any relationship between these indicators.

Keywords: insurance market, regression, product structure, ROA, investments, capital allocation

JEL codes: C25, G22, O11

A romániai biztosítási piac fejlettségének komparatív elemzése a többi újonnan csatlakozott EU-tagországgal szemben

KOVÁCS ILDIKÓ¹

A dolgozat a romániai biztosítási piac fejlettségi szintjét méri, a többi európai, főként az Európai Unióhoz újonnan csatlakozott országokhoz képest. Statisztikai adatokat és módszereket használva a dolgozatban a következő kérdésekre keressük a választ: alul- vagy felülbiztosított a piac, mennyiben tér el a romániai biztosítások szerkezete az európaiktól, milyen a romániai biztosítótársaságok jövedelmezősége, beruházásai és tőkeellátottsága, illetve milyen kapcsolat van ezek között.

Kulcsszavak: biztosítási piac, regresszió, termékszerkezet, ROA, befektetések, tőkeellátottság.

Jel kód: C25, G22, O11

Bevezető

A pénzügyi szférával kapcsolatos hírek igen gyakoriak a mai gazdasági sajtóban, viszont többnyire negatív hangvételűek. Ennek ellenére vannak olyan ágazatok a pénzügyeken belül, amelyek pont a kockázatok negatív hatásának kiküszöbölésére hivatottak, ezért fokozott figyelmet érdemelnek. Ilyen ágazat a biztosítások is. Annak megítélésére, hogy a romániai biztosítási piac hogyan teljesít, benchmark adatokra van szükség. Ebben a dolgozatban az Európai Biztosítók Egyesületének (CEA) és a SwissRe viszontbiztosító éves jelentéseinek adatai alapján, statisztikai eszközökkel próbálunk megválaszolni három kérdést arra vonatkozóan, hogy a többi az Európai Unióhoz újonnan csatlakozott országhoz képest:

1. Alul- vagy felülbiztosított-e a Romániai biztosítási piac?
2. Mennyiben tér el a romániai biztosítások szerkezete az európaiktól (élet és nem élet ág, illetve azon belül az alágazatok hol a legfejlettebbek, és vajon miért)?

¹ Doktorandusz, Babeş–Bolyai Tudományegyetem, Közgazdaság- és Gazdálkodástudományi Kar.

3. Milyen a romániai biztosítótársaságok jövedelmezősége, beruházásai és tőkeellátottsága, illetve milyen kapcsolat van ezek között?

Felhasznált adatok és módszertan

A dolgozatban az Európai Unió makro-adatbázisából, valamint az Európai Biztosítók Egyesületének (CEA) és a SwissRe viszontbiztosító éves jelentéseinek adatai alapján számoltunk, és minden adat a 2009-es évre vonatkozik.

Az egyes országok biztosítási piacának fejlettségét különböző mutatók segítségével lehet összehasonlítani. A biztosítások penetrációja az egyik leggyakrabban használt mutató, melyet a következőképpen lehet kiszámolni:

$$\text{Biztosítások penetrációja} = \frac{\text{Bruttó díjbevételek}}{\text{GDP}}$$

vagy

$$\text{Biztosítások penetrációja} = \frac{\text{Bruttó díjbevételek}}{\text{Népesség}}$$

Mivel a különböző fejlettségű országok penetrációja hasonló, annak eldöntésére, hogy Románia megfelelően, alul- vagy felülbiztosított, egy regressziós modellt használtunk, és a legjobban illeszkedő trendvonal alapján következtetéseket vonunk le. A legjobb illeszkedést az R^2 mutató alapján állapítjuk meg.

A különböző típusú regressziók közül többet is teszteltünk:

– Lineáris regresszió: azt feltételezi, hogy egy nagyon fejlett gazdaságban a jövedelmek ugyanolyan arányát költik biztosításokra, mint egy alacsony jövedelműben. Ezt a lehetőséget eleve kizártuk.

– Polinomiális regresszió: azt feltételezi, hogy alacsony jövedelmeknél lassú a növekedés, ezt követően gyorsul, majd újból lassul, vagyis a fejletlen országok kicsit költenek biztosításokra, mely arány aztán növekvő, de ez a növekedés is véges. Ezt a típust teszteltük.

– Négyzetes regresszió: Az előbbihez képest csak annyiban különbözik, hogy a szegényebb országokban is gyors növekedést feltételez,

de a növekedés gyorsaságának mértéke itt is csökken. Ezt a típust is teszteltük.

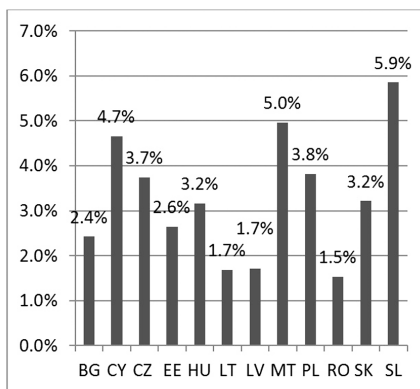
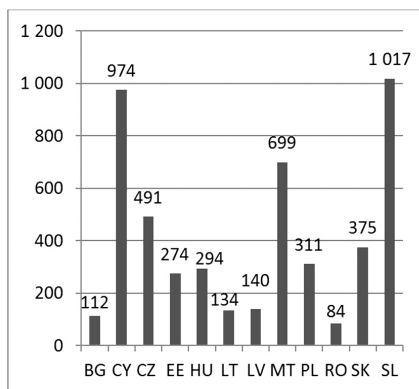
A trendvonal alatti országok alulbiztosítottak, a trendvonal felettek felülbiztosítottak, a trendvonalon levők pedig megfelelően biztosítottak.

A termékszerkezet vizsgálatánál százalékos eloszlásokat számoltunk.

A pénzügyi mutatók teljesítésénél korrelációs együtthatóval néztük a különböző adatok közötti kapcsolatot.

Empirikus vizsgálat

Az **első kérdés**, amit feltettünk magunknak, az volt, hogy alul- vagy felülbiztosított-e a romániai biztosítási piac. Az első és második ábrán a kétféleképpen kiszámított biztosítások penetrációja látható.

Forrás: saját szerkesztés a CEA adatai alapján.

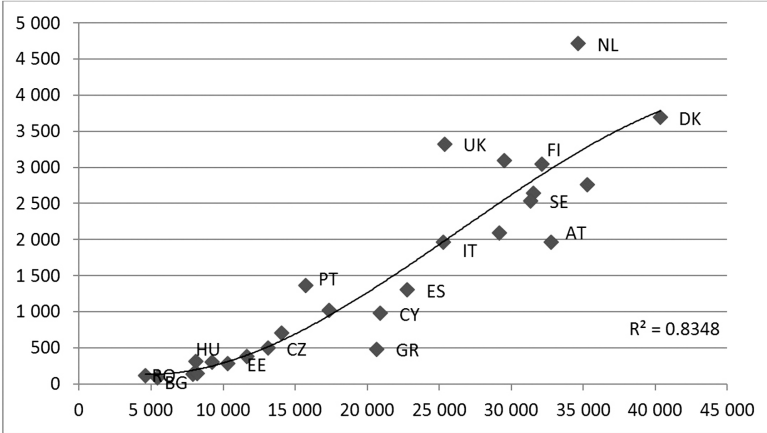
1. ábra. Bruttó díjbevétel/fő, 2009 (EUR) 2. ábra. Bruttó díjbevétel/GDP, 2009 (%)

A két ábrát illetően nincs jelentős eltérés, a ciprusi és szlovéniai biztosítási piac a legfejlettebb a régióban. Mindkét ábrából látszik, hogy a hasonló fejlettségű országok penetrációja hasonló, hasonlóképpen az is, hogy a romániai biztosítási piac a legkevésbé fejlett, még Bulgáriával szemben is jelentős lemaradást mutat.

Ahhoz, hogy megnézzük, milyen növekedési lehetőségei vannak,

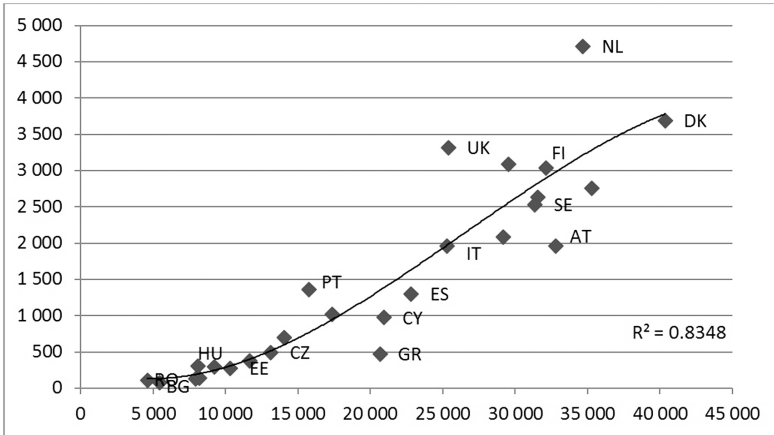
azt vizgáltuk, hogy az alapvető trendvonalakhoz képest hol helyezkedik el.

A harmadrendű polinomiális regresszió esetében egy 0,834-es R^2 -et kaptunk, a másodfokú hatványfüggvény esetében pedig 0,940-et. Mind-

Forrás: saját szerkesztés a CEA adatai alapján.

3. ábra. A harmadrendű polinomiális regresszió illeszkedése

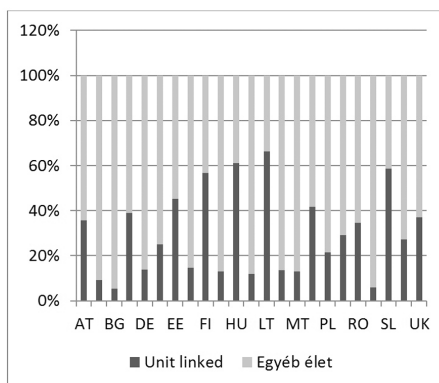
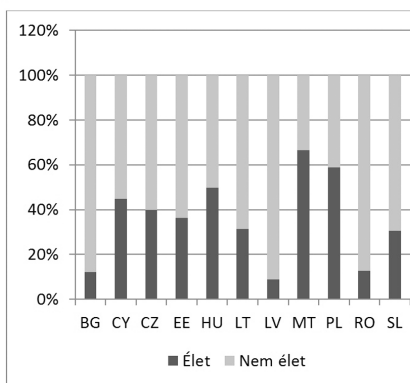

Forrás: saját szerkesztés a CEA adatai alapján.

4. ábra. A másodfokú hatványfüggvény illeszkedése

kettő elég jól becsüli a mintába felvett 27 európai uniós ország adatait. Jól látszik, hogy míg Hollandia és az Egyesült Királyság felülbiztosított, addig Görögország és Spanyolország alulbiztosított. Románia mindkét esetben a trendvonalon van, de kérdés, hogy a jövedelmek esetleges növekedésének ütemét követi-e majd vagy sem a biztosítási díjbevételek változása.

A **második kérdés** az volt, hogy mennyiben térnek el termékszerkezetben a régió biztosítási piacai.

Forrás: saját szerkesztés a CEA adatai alapján.

5. ábra. Élet és nem élet ágak eloszlása (%)

6. ábra. Élet ág eloszlása (%)

A fenti két ábrából látszik, hogy Romániában túlnyomórészt a nem életbiztosítási ág dominál, és az élet ágon belül is a befektetésekhez kötött (unit linked) biztosítások népszerűsége kicsi. A nem élet ágon belül is a kötelező autofelelősség-biztosítások dominálnak, tehát a román lakosság öngondoskodás tekintetében nem jellemző, hogy kötne biztosítást.

A **harmadik kérdés** a biztosítótársaságok pénzügyi helyzetére vonatkozott. Megfigyelhető, hogy a romániai biztosítók sokkal kevésbé bíznak az államkötvényekben, és inkább alternatív befektetési módokat választanak.

1. táblázat. A nem élet ági biztosítások megoszlása a különböző biztosítástípusok között

	AT	BE	BG	CZ	EE	HU	LT	LV	PL	RO	SL	SK
Baleset és betegség	29,0%	29,0%	1,5%	5,5%	3,2%	4,7%	5,6%	20,2%	7,1%	1,3%	36,7%	3,4%
KGFB	20,7%	19,9%	28,5%	29,0%	28,1%	31,5%	33,5%	52,8%	35,9%	28,9%	23,1%	30,2%
Casco	12,6%	12,1%	43,2%	19,9%	38,2%	21,7%	25,3%	5,1%	25,2%	47,6%	16,4%	31,1%
Cargo	0,1%	0,3%	2,0%	0,2%	0,9%	0,9%	0,6%	0,3%	1,2%	1,2%	0,6%	1,6%
Vagyonsbiztosítás	0,0%	21,6%	18,8%	23,7%	24,8%	33,7%	24,6%	14,8%	17,6%	15,2%	15,5%	24,1%
Általános felelősségbizt.	8,5%	6,7%	2,0%	14,0%	2,1%	4,5%	4,9%	2,7%	5,4%	2,0%	3,4%	5,5%
Egyéb	29,1%	10,4%	4,0%	7,7%	2,7%	3,0%	5,5%	4,1%	7,6%	3,8%	4,4%	4,1%

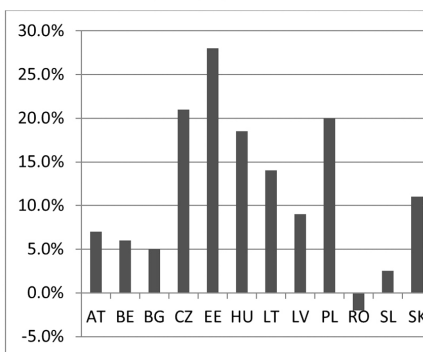
Forrás: saját szerkesztés, a CEA adatai alapján

2. táblázat. Befektetések szerkezete (%)

	AT	BE	BG	CZ	EE	HU	LT	LV	PL	RO	SL	SK
Kötvény	48,0%	77,0%	35,0%	78,0%	54,0%	83,0%	83,0%	48,0%	64,0%	43,0%	63,5%	50,0%
Részvény	41,0%	15,0%	15,0%	10,0%	9,0%	10,0%	3,0%	5,0%	18,5%	10,0%	19,5%	30,0%
Egyéb	11,0%	8,0%	50,0%	12,0%	37,0%	7,0%	14,0%	47,0%	17,5%	47,0%	17,0%	20,0%

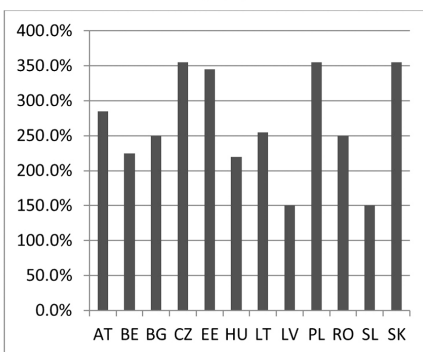
Forrás: saját szerkesztés a Swiss Re éves jelentései alapján.

A jövedelmezőség tekintetében is kirívó Románia teljesítése, egyedül ebben az országban történt meg az, hogy átlagosan negatív eredményt értek el a biztosítók. Mint köztudott, ez nagyrészt a kötelező aut-felelősségbiztosításoknál jelentkező magas kártérítési hányadosok-

Forrás: saját szerkesztés a Swiss Re éves jelentései alapján.

8. ábra. ROA mutató (%)

9. ábra. Tőkeellátottság (%)

nak volt betudható. Kérdés marad tehát, hogy vajon megfelelő árazást alkalmaznak-e a biztosítók, hiszen ezen termékek ára jóval alacsonyabb országunkban, mint a többi újonnan csatlakozott országok piacain.

A tőkeellátottság jogilag szabályozott, így azok mértéke megfelelő, de mivel a ROA és a tőkeellátottsági mutató közötti korreláció erősnek mondható (0,59), ezért azt is megállapíthatjuk, hogy a magasabb jövedelmezőséget produkáló országok biztosítói prudensebbek a tőke tekintetében is.

Következtetések

A fenti adatok és számítások alapján elmondhatjuk, hogy a gazdaságilag fejlettebb országokban a biztosítások penetrációja magas, és e tekintetben Románia alulmarad, még akkor is, ha megfelelően biztosítottak minősült a regressziós elemzés során.

A hazai biztosítási termékszerkezetből kitűnik a nem élet ág, azon belül is a kötelező felelősségbiztosítások dominanciája, az életbiztosításokon belül pedig a befektetésekhez kötött unit linked biztosítások alacsony aránya. Ez azzal magyarázható, hogy a lakosság nem bízik ezekben a termékekben, és véleményünk szerint aktív kampányra vagy adókedvezményekre lenne szükség ahhoz, hogy ez a tendencia megforduljon és a lakosság takarékosabbá váljon.

A pénzügyi mutatók vizsgálatának alapján elmondható, hogy a romániai biztosítók kötvényportfóliója elmarad a többi országokéhoz képest, ugyanakkor a jövedelmezősége is alulteljesített. A tőkeallokáció és jövedelmezőség között szoros kapcsolatot fedeztünk fel.

Irodalomjegyzék

- Ciumaş Cristina 2010. *Asigurări generale*. Ed. Economica, Cluj-N.
- Kovács Erzsébet (szerk.) 2011. *Pénzügyi adatok statisztikai elemzése*. Akadémia Kiadó, Budapest.
- Raport Anual CSA, letölthető a www.csa-isc.ro honlapról
- Swiss Re Annual Report 2010, letölthető a http://www.swissre.com/investors/financial_information/ honlapról

*** www.cea.eu